

Hoe bevorder je leesplezier?

Schoolleider Eva Naaijken en teamleider en leraar Martin Bootsma van de Alan Turingschool **delen dit schooljaar hun gedachten en praktijken over goed onderwijs**. Dit keer: hoe zorg je ervoor dat je leerlingen graag lezen?

Eerder vergeleek Yra van Dijk in NRC de leescrisis met de klimaatcrisis: 'Er moet nú iets gebeuren, maar niemand weet precies wat.' Een aspect van de leescrisis is het gebrek aan leesplezier bij leerlingen. Leerlingen uit Nederland, zo laten PIRLS en PISA zien, lezen buiten school het minst lang en beleven er weinig plezier aan, vergeleken met leeftijdgenoten elders. Maar leraren kunnen het tij keren.

We dompelen leerlingen onder in een taalbad

Schoolbrede aanpak

Sinds 2016 is leesonderwijs een speerpunt van ons onderwijs. We richten ons op de doorgaande lijn, te beginnen met de taalontwikkeling van kleuters en het goed technisch leren lezen in groep

3. Binnen het thematische onderwijs (zie *Didactief*, oktober 2023) maken we plaats op het lesrooster voor het vertellen van verhalen en het lezen van (informatieve) teksten en gedichten, en schrijven leerlingen veel. Ook het voortgezet technisch lezen koppelen we aan thema's. We dompelen leerlingen onder in een taalbad; het voeren van literaire gesprekken is een van onze pareltjes (zie kader).

Leerlingen leren de structuur en opbouw van verhalen herkennen en leggen relaties met verhalen die ze al kennen. Ook leren ze door het samen lezen van een boek door te zetten. Lezen vraagt om aandacht en concentratie en dat is geen geringe opgave. Maryanne Wolf heeft in *Reader Come Home* (2018) laten zien dat het veel oefening vergt met langere, gedrukte teksten om van leerlingen lezers te maken. Toen wij in groep 7 het eerste boek hadden gelezen, kwam een leerling schoorvoetend naar de leraar toe en zei: 'Juf, ik heb voor het eerst van mijn leven een boek uitgelezen.'

Ken je leerlingen

Samen boeken lezen en hierover praten doen we nu in de hele school. En leerlingen in groep 1/2 nemen een paar keer per jaar een prentenboek mee naar huis om daar thuis over te vertellen. Ook bereiden ze een bladzijde voor waarover ze met hun klasgenootjes willen praten. Om boeken en verhalen in te kunnen zetten, moeten leraren wel kennis van jeugdliteratuur hebben. We stimuleren onze leraren dan ook om te lezen, bijvoorbeeld in de vorm van een online boekenclub. Elk jaar lezen we acht kinderboeken en bespreken die. Dat is leuk en stimulerend, maar we kijken ook hoe we het boek in de klas kunnen inzetten. En leraren vertellen in hun klas over deze boeken. Niet alleen kinderboeken, maar ook volwassenliteratuur die ze privé lezen. Zo laten ze zien hoe belangrijk literatuur in hun leven is. En mede door de vele teksten die ze in de klas lezen en de gesprekken die ze voeren, kennen leraren de leesvoorkeuren van hun leerlingen. Zo kunnen ze hen helpen om een fijn leesboek te vinden.

Literaire gesprekken

Samen met onze leerlingen lezen we in iedere groep meerdere boeken per jaar. Dit doen we deels op school, waarbij de leraar voorleest en bij diverse passages in de tekst haar gedachten over het verhaal en het verloop ervan deelt met de leerlingen. Thuis lezen de leerlingen zelfstandig een deel van het boek en maken ze aantekeningen op post-its. Die aantekeningen bespreken we op school, leerlingen praten met elkaar in kleine groepjes over het verhaal. De aanpak is gebaseerd op het proefschrift van Gertrud Cornelissen (2019). Uit haar onderzoek blijkt dat leerlingen literaire competenties ontwikkelen door het voeren van gesprekken waarin zij hun gevoelens, interpretaties en beoordelingen onder woorden brengen. Ook begrijpen ze door de aanpak beter hoe verhalen in elkaar zitten.

Werkt onze methode nu ook? Begrijpen onze leerlingen langere verhalende teksten goed? Nicole Swart van het Expertisecentrum Nederlands onderzocht dit. Leerlingen uit groep 6 lazen twee teksten (één verhalend en één informatief) uit PIRLS-2021 en maakten de bijbehorende vragen. Daarnaast vulden ze de PIRLS-leerlingvragenlijst in om hun leesgedrag en houding ten aanzien van lezen in kaart te brengen.

De verhalende tekst bevatte 17 vragen waarbij de maximaal te behalen score 20 punten bedroeg. Wat bleek? Onze leerlingen haalden een hogere gemiddelde score (15,36 punten) dan het gemiddelde van alle leerlingen uit Nederland die dezelfde vragen beantwoordden in 2021 (13,76 punten). Bij de informatieve tekst haalden onze leerlingen in de regel ook een hogere score dan gemiddeld, maar dit verschil was niet significant.

Leesplezier

De PIRLS-vragenlijst bracht ook het leesplezier in kaart met 10 stellingen die leerlingen moesten beoordelen. Ook hier haalden leerlingen uit groep 6 van de Alan Turingsschool een beduidend hogere

score (10,02) dan gemiddeld voor leerlingen uit Nederland (8,8). Waar slechts 18% van de leerlingen uit Nederland in 2021 aangaf veel leesplezier te ervaren, rapporteerde meer dan de helft (52%) van onze leerlingen in groep 6 veel leesplezier.

Zo zie je dat een brede aanpak, waarbij we inzetten op hoogwaardig leesonderwijs met goede vakmensen voor de klas, het leesplezier van leerlingen een enorme boost geeft. Het is een prachtige bijvangst van goed leesonderwijs. Er zijn geen grote interventies voor nodig; het vraagt om vakmanschap. Dat kan er al uit bestaan dat je bij een leerling een mooi boek op tafel legt en zegt: 'Ik moest aan jou denken.' ■

Onze leerlingen
hebben gemiddeld
meer leesplezier

Dit artikel is geschreven samen met Nicole Swart, onderzoeker bij Expertisecentrum Nederlands. Scan de code voor de bronnen bij dit artikel.

